

467 / Grafická podoba plakátů v 90. letech 19. stol.

s ochotníky uvedeny podstatné části, jako Jeník jh. Ant. Vávra z Prozatímního divadla, později tu z téhož divadla v operách vystupoval i Ad. Krössing. Orchestr 1874 řídil Ed. Skála, dvojí provedení V studni Cel. Sommer. Mužský sbor Orlice v 70. letech v krizi, mj. frašky.

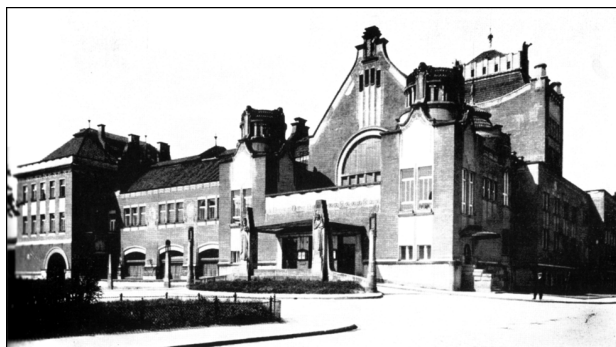
SDO zal. 1871, slibný nástup v sále M. Volcové, 1873 Monika, jh. Sklenářová-Malá. Po 1877 činnost intenzivnější. 1881 Blázinec v prvním poschodí, Doktor Žvanil, jh. J. Mošna. V býv. letní dřevěné div. aréně A. Štanderové (žila v Prostějově po opuštění kočovné společnosti), postavené na přelomu 50. a 60. let, veselo-herní aktovky Tři faraonové (J. J. Kolár) a Ženské slzy (Görner). Do 1881 výběr her a r. Jos. Štandera (z bývalé Štanderovy společnosti), poté r. Al. Mrázek a A. Jiříček, v novém sále U Černého medvěda (později kino Jas). 1883 ohlášeny 2 aktovky a Rohovín Čtverrohý. 1884 novým r. Jos. Kratochvíl, red. Hlasů z Hané. 1. pol. 90. let osobnostmi SDO Ant. Štandera se zkušenostmi h. a dlouholetého ředitele kočovné společnosti, komik Fr. Gabrlík, dlouholetý člen SDO, a h. T. Navara, trojice vtiskla SDO pevnější řád. 1890 společně se Sokolem inicioval stavbu a sbírku pro sokolovnu se stálým jevištěm. H. v Habustově sále, mj. opereta Náš milý domov (Grunner), Pan Měsíček, obchodník. 90. léta 19. stol. ročně jen několik představení, 1896 dočasné oživení, Mistr Bedrník a jeho chasa (Vilhelm), hrál U Černých nebo v Hospici. Postupně ukončení činnosti, nejspíš se smrtí Ant. Štandery v pol. 1. desetiletí 20. stol.

V 80. letech h. příležitostně i neagilnější *Měšťanská beseda*, zábavní repertoár, div. večery. Pro dobročinné účely h. též studenti, od 1886 *Spolek katolických tovaryšů* (SKT), zal. Fr. Koželuha, za 4 roky 9 představení. Od konce 80. let a zvláště v 90. letech ochotnické uvádění oper a operet mužským pěveckým spolkem Orlice ve spolupráci s Vlastimilou a ochotníky - např. v 1. pol. 90. let Hubička, Švanda dudák (Bendl), pod. ved. Ez. Ambrose.

80. léta vznik prvních dělnických scén. Radikální *Dělnická beseda*, 1885 v zámecké pivnici představení Čeští harfeníci (Vari, Schenk), 1886 v rámci kateřinské zábavy obraz z venkovského života Nevěsta z obžinek, 1887 Dračí dráp. Posléze patrně přešli do Řemeslnické jednoty nebo Svornosti. 1881 umírněný *Vzdělávací spolek Řemeslnická jednota* s DrO, zal. Fr. Šeha. H. v restauraci U Černých (později kino Atlas). 1887 první doložené představení Staří blázni (Štolba), r. J. Kučera, v hl. roli Fr. Tomášková, 1888 Zmatek nad zmatek (Kotzebue), 1890 velký ohlas Chudý písničkář (Kneisl), hudbu řídil Ez. Ambros, v Habustově sále před 900 diváků. H. až do 1901. 1888 zal. *Čtenářsko-pěvecká a zábavní společnost Svornost* s DrO, h. U Černých, 1890 4 před-

stavení, v zámku, v Kuldově domě, později v DD. Ročně 1-11 představení. 1890 Vláda tmy (L. N. Tolstoj), jedno z prvních uvedení naturalistického dramatu, které až do r. 1900 nebylo povoleno hrát v ND. 1901 obraz ze života se zpěvy Se stupně k stupni (J. J. Stankovský), 1907 drama V. Vitáska Macecha. V 90. letech dělnické ODi rostlo, mj. h. odborové organizace textiláků - několik představení spolek krejčích a spolek tkalců. 1894 ustaveno *Družstvo Dělnického domu*, do něho vstoupila většina ochotníků, výtěžky na vybudování DD. 1896 adaptovali dům čp. 40 a div. sál na Brněnském předměstí, v něm na pódiu 1896 Bídníci (Hugo), od té doby DS označován jako *Divadlo v Dělnickém domě* (později *Lidové divadlo*). Osobnostmi St. Mandardt, Arn. Hyánek, Vojt. Vitásek, shromažďování prostředků pro přístavbu velkého sálu, ten (tehdy největší sál na střední Moravě) otevřen 1900, h. každou neděli a svátek, zkoušky denně. Od 1899 proměna drgie - uvádění českých i cizích realistických her. DD zničen při ubytování vojáků během 1. svět. v.

V 90. letech pokračoval SKT, 1898 40. představení své historie, Tlachal (Kotzebue). Příležitostně DS *I. nemocniční pokladny Jan z Boha*, Čtenářský spolek, Měšťanská beseda a *Dámský odbor ÚMŠ*.

468 / Východní průčelí Kotěrova Národního domu.

1900 zal. *JDO Tyl* (výsledek krize SDO, sem odchod mladších členů), zah. Paní mincmistrová, do 1907 h. převážně ve dvoraně U Černých, potom v hospici v Petrovské ulici. Osobnosti předseda a h. J. Nekula a h. a r. Vl. Pleský, který do 1908 vytvořil výraznou éru. 1906 dramatická škola pro mladé členy, teorie i praxe h., pravidelné středeční večery - seznamování s literaturou, recitace, zavedl i výklad her na scéně (často prof. J. Zachoval). Od 1892, kdy byl Prostějov největším česky spravovaným městem na Moravě, nové úsilí o stavbu div. budovy. Několik nerealizovaných projektů. 1898 při oslavách 100. narozenin Fr. Palackého předseda ÚMDOČ dr. Karel Pippich nabádal Prostějovany, aby prokázali svůj národní charakter i v moravské kultuře a pojali do budovatelského programu i výstavbu kulturního střediska, v němž by se pamatovalo na stálou div. scénu. Pippichova výzva zapůsobila, téhož roku příležitostně sbírky na stavbu. 1905 jednalo s arch. J. Kotěrou (1871-1923, spoluzakladatel moderní české architektury), první návrhy, zamítnuto spojení div. a sokolské budovy. Členové výboru družstva spojili položení základního kamene s oslavou 60. narozenin Svatopluka Čecha 1906. Pozvání členové spolku Máj v čele s Jar. Vrchlickým a Ad. Heydukem a mnozí moravští spisovatelé. Pražské hosty v předvečer Čechova jubilea, 23. května, na nádraží nadšeně vítaly zástupy Prostějovčanů. Večer přednášel Vrchlický v Binkově sále o významu Sv. Čecha v české poezii. Příštího dne za účasti spisovatelů z Čech a Moravy, starostů z okolních českých měst a venkovských obcí, i zástupců spolků (Občanská beseda z Kralic přišla s praporem) ohlašovaly fanfáry na staveništi začátek stavby.